

Inan Ilhan
The Philosophy of Curiosity
New York: Routledge Studies in Contemporary
Philosophy, 2012

The Philosophy of Curiosity fortjener opmærksomhed for at være den første monografi, som giver en systematisk filosofisk analyse af nysgerrighed. Inan Ilhan begrænser sit genstandsområde til, hvad kalder *conceptual curiosity*. Omdrejningspunktet for Ilhans analyse er spørgsmålet om, hvordan vi kan referere til genstanden for vores uvidenhed. Han introducerer derfor distinktionen ostensibel og inostensibel reference for herved at koble muligheden for inostensibel reference til mulighedsbetingelserne for nysgerrighed. Hans analyse forbliver primært indenfor for rammerne af det første spørgsmål.

En stor del af *The Philosophy of Curiosity* (kap. 3-7) er et forsøg på at præcisere, hvorledes Ilhans egen distinktion mellem ostensibel og inostensibel reference adskiller sig fra allerede eksisterende teorier om reference. Ilhan forholder sig således til Russells distinktion mellem *knowledge by acquaintance* og *knowledge by description*, Donnellans distinktion mellem attributiv og referentiel begrebsbrug, *de re/de dicto* distinktionen samt Kripkes skelnen mellem *rigid* og *accidental designator*. Ilhans pointe er, at inostensibel reference udtrykker en epistemisk relation til sin genstand, hvorfor distinktionen mellem ostensibel/inostensibel ikke har semantisk signifikans.

Som det første skridt mod en påvisning af muligheden for inostensibel reference, viser Ilhan, at Russells distinktion mellem *knowledge by description* og *knowledge by acquaintance* åbner op for en yderligere distinktion mellem *knowledge by description* og *ignorance by description* – og dermed for muligheden for at referere inostensibelt.

Herefter forholder Ilhan sig til Donnellans distinktion mellem attributiv og referentiel begrebsbrug for definitive beskrivelser. Ilhan gør opmærksom på, at Donnellans ikke har et klart kriterium for en adskillelse mellem disse to former for begrebsbrug samt, at der synes at være andre mere grundlæggende distinktioner implicerede i forskellen mellem referentiel og attributiv begrebsbrug. Heriblandt Kripkes skelnen mellem semantisk reference og *speakers reference*. Ilhans formål er her at påvise, at hans egen distinktion adskiller fra Donnellans, eftersom vores intentioner ikke er konstituerende for inostensibel reference. Selv i tilfælde, hvor vi synes at kunne skelne mellem attributiv og referentiel begrebsbrug kan vi, ifølge Ilhan, skelne mellem ostensibel og inostensibel reference på tværs af referentiel og attributiv begrebsbrug.

Ilhan påpeger, at Donnellans teori implicerer to typer af reference. På den ene side kan vi beskrive genstande, hvor vi har *an object in mind* – dvs. hvor vi har bevidsthed om en konkret genstand i vores begrebsbrug – og på den anden side har vi situationer, hvor dette ikke er tilfældet. Når vi har bevidsthed om en genstand i vores

begrebsbrug må vi nødvendigvis have en ostensibel term for genstanden.

I det efterfølgende kapitel gennemgår Ilhan forholdet mellem inostensibel reference og *de re/de dicto*. *De re* attituder forstår han som non-analytiske relationer til sin genstand. Dette leder ham til tre former for nysgerrighed. (1) Tilfælde, hvor både *speakers reference* og den semantiske reference er succesfuld. Denne form for nysgerrighed er *de re* og giver anledning til singular nysgerrighed, dvs. at vi er nysgerrige ift. en konkret genstand, som vi prøver at sætte under et begreb. (2) Tilfælde, hvor der kun er semantisk reference. Her er der tale om non-singular, *de dicto* nysgerrighed. Det vil sige, vi søger en genstand, som falder under vores begreb. (3) Tilfælde, hvor der hverken er *speakers reference* eller semantisk reference. Der er her tale om ren *de dicto* nysgerrighed, hvilket vil sige, at nysgerrigheden vedrører analytiske forhold.

I kapitel 8 prøver Ilhan at kvalificere de foregående konklusioner til en teori om nysgerrighed ved at tilføje *interesse* som en mulighedsbetingelse for nysgerrighed. Da inostensibel reference indgår i alle spørgsmål, som udtrykker uvidenhed, er nysgerrighed yderligere karakteriseret ved en interesse for sin genstand. Både nysgerrighed og interesse er intentionelle mentale tilstande, men i modsætning til nysgerrighed kan interesse også udtrykkes via ostensible termer. Det vil sige, man kan interessere sig for men ikke være nysgerrig vedrørende dét, man allerede har erkendt.

I modsætning til *desire*-teorier, forestår Ilhan nysgerrighed som begrebslige repræsentationer af inostensibele genstande, som man interesserer sig for. Dog mener han ikke, at en undersøgelse af, hvordan vi kan forstå *desire*, falder indenfor hans problemfelt.

Kapitel 10-12 er forholdsvis korte og søger at moderere betingelserne for tilfredsstillelsen af nysgerrighed. Da tilfredsstillelsen af nysgerrighed kommer til udtryk i en transformering af inostensibel til ostensibel reference, bliver tilfredsstillelsen af nysgerrighed kontekst-relativ. Intensiteten af ens interesse for en genstand har betydning for, hvornår man tænker sin viden tilstrækkelig til at være ostensibel og dermed tilfredsstillende.

En af betingelserne for Ilhans overordnede projekt, er at sprogtilegnelse og begrebsliggørelse er en betingelse for at kunne være nysgerrig. Ilhan forholder sig til dette aspekt ved at indkredse sit emne til begrebslig (*conceptual*) nysgerrighed. Men med titlen *The Philosophy of Curiosity* er det ikke fyldestgørende, at begrebslig nysgerrighed ikke ses i relation til andre former for nysgerrighed. Med sin snævre begrebsanalytiske tilgang til emnet, påpeger Ilhan, at spørgsmål vedrørende før-teoretisk nysgerrighed (heriblandt udforskende adfærd hos børn og dyr) ikke har relevans for filosoffer (men dog psykologer).

Hvis vi tænker på nysgerrighed som et naturligt fænomen, som har bred relevans for pædagogisk filosofi, motivations- og kreativitetsforskning (Ilhan medgiver dette i indledningen), kan man spørge, om vi bliver særligt meget klogere at læse om velkendte analytiske teo-

rier om reference. Ilhan bruger uforholdsmæssig megen plads (en tre fjerdedele af sin bog) på betydningen af inostensibel reference i forhold til andre filosofers teorier om reference. Denne del af *The Philosophy of Curiosity* vedrører spørgsmålet om, hvordan vi kan referere til det, vi ikke ved. Dette spørgsmål er i sig selv ikke rettet mod nysgerrighed som fænomen, men er derimod en klarlægning af én af præmisserne for nysgerrighed. Selv hvis vi accepterer, at denne præmis er en nødvendig betingelse for nysgerrighed (hvilket kunne betvivles ud fra en naturalistisk begrebsforståelse), er vi stadig ikke blevet klogere på nysgerrighed. Tilføjelsen af *interesse* som en yderligere betingelse hjælper ikke meget. Ilhan ikke formår

at uddybe, hvad han mener hermed, da interesse både indgår som konstituerende element for nysgerrighed og som ekstern motivationsfaktor for en forståelse af nysgerrighed. Da Ilhan ikke forholder sig til teorier vedrørende forholdet mellem begær, motivation og interesse, formår han ikke at uddybe på hvilken måde vi kan skelne mellem interessebaseret søgen efter viden (nysgerrighed) og viden-søgning, som ikke også er baseret på en eller anden form for interesse.

Zeynep Üsüdü, e-mail: zeydur@hotmail.com,
Danmark